

Nr 640

Av herr **Franzon m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 till Bidrag till företagareföreningar m. fl. och till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.

I en till herr statsrådet och chefen för kungl. handelsdepartementet av den 15 oktober 1956 ingiven skrivelse har Företagareföreningarnas förtroenderåd mera utförligt redogjort för creditsituationen för småföretagen och de verkningar, som kreditrestriktionerna åstadkommit för ifrågasvarande företagsgrupper. Skrivelsen slutade med en framställning om att investeringsanslaget för företagareföreningarnas låneverksamhet samt administrationsbidraget måtte uppräknas högst väsentligt.

Sedan dess har Kungl. Maj:t i proposition nr 197 på tilläggsstat föreslagit riksdagen *dels* att

- a) till Bidrag till företagareföreningarna m. fl. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor; samt *dels* att
- b) till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under kapitalbudgeten: Statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

I anledning härav få vi anföra följande:

Som i förtroenderådets tidigare omnämnda skrivelse framhållits ha småföretagen, på grund av den förda kreditpolitiken, i långt högre grad än storindustrien drabbats av investeringsbegränsningen. I propositionen framhåller även departementschefen, att "såvitt nu kan bedömas, skäl finnas för den uppfattningen att den art av företag det här gäller drabbats hårdare av kreditrestriktionerna än andra delar av näringslivet och därigenom blivit utsatt för ett tryck som är hårdare än vad som avsetts med de av statsmakterna vidtagna åtgärderna i kreditåstramningssyfte". Från denna utgångspunkt anses skäl föreligga att bereda ifrågasvarande grupp av företagare viss lättnad.

Enligt tidigare utfärdade direktiv och av riksdagen godtagna riktlinjer för företagareföreningarnas låneverksamhet har en av grundprinciperna för densamma varit, att föreningarna ej på något sätt skulle ersätta bankernas ordinarie utlåningsverksamhet och därför som regel endast bevilja

lån mot icke bankmässiga säkerheter. Företagarföreningarnas engagemang på lånemarknaden har alltså inneburit ett ökat, i många fall ett i mycket hög grad ökat risktagande. Då det ur sociala och lokaliseringspolitiska synpunkter ändock bedömts vara angeläget att förstärka och utbygga denna låneverksamhet, fingo företagarföreningarna från början upp till 50 procent i subvention av erhållna medel för att möta eventuellt uppkommande förluster. Inom något län har denna subventionsdel även fått tillgripas i så hög grad, att ytterligare förstärkning av vederbörande förenings riskfond måste företagas. I genomsnitt ha dock företagarföreningarnas förluster på låneverksamheten varit mindre än väntat, vilket haft till följd att subventionsdelen undan för undan nedskurits och under senare år begränsats till 10 procent av utlåningssumman. I den nu framlagda propositionen har subventionsdelen helt utelämnats. Enligt vår mening är detta ägnat att medföra stora olägenheter och risker för de olika föreningarna, särskilt de nytillkomna, som ej ha varit i tillfälle att upplägga några egna fonder, De ekonomiska påfrestningar, som i särskilt hög grad drabbat småföretagen genom den nu förda kreditpolitiken, torde inte vara ägnade att på något sätt minska utlåningsriskerna till den företagskategori, som det här är fråga om. För företagarföreningarna torde det därför i många fall uppstå tveksamhet, huruvida vederbörande förening kan taga på sitt ansvar att ensam ikläda sig dessa jämförelsevis höga risker. Propositionen lider sålunda av den svagheten, att den med all sannolikhet motverkar sitt eget syftemål, och småföretagen torde knappast kunna påräkna att till fullo erhålla den hjälp i fråga om tillförsel av dessa kompletteringskrediter, som de äro i så stort behov av. Samma olägenhet har gjort sig gällande beträffande industrigarantilånen. Genom den utformning bestämmelserna för dessa lån ha fått ha småföretagen ej på långt när kunnat utnyttja dessa lånemöjligheter. Under budgetåren 1954/55 och 1955/56 ha lånegarantier sålunda beviljats för endast 106 respektive 108 lån. De motsvarande lånesummorna utgjorde 7 926 000 respektive 7 543 000 kronor. Trots att lånebehovet är mångdubbelt större ha småföretagen sålunda ej kunnat tillföras det kapital, 10 miljoner kronor per år, som riksdagen beslutat om.

I propositionen diskuteras visserligen möjligheten av att företagarföreningarna skulle kunna höja utlåningsräntan till småföretagen för att härigenom kompensera sig för eventuella förlustrisker. Detta står dock knappast i överensstämmelse med de underhandsbesked från handelsdepartementet, som lämnades vid senaste räntehöjningen, om att utlåningsräntan från statens utlåningsfonder tills vidare ej finge höjas. Dessutom har i propositionen betonats, att nu föreslagna lånemedel äro av engångsnatur och att den likaledes föreslagna förstärkningen av administrationsbidragen

får anses vara av tillfällig art. Härav torde följa, att föreningarna knappast utan vidare omedelbart kunna höja utlåningsräntan för de tusentals låntagare, som tidigare erhållit lån. I praktiken torde detta ej heller låta sig göra av rent juridiska skäl. Det torde knappast heller låta sig göra att tillämpa en högre ränta speciellt för de lån som här avses, varigenom föreningarna skulle komma att laborera med två olika räntesatser för samma sorts lån. Vid fördelningen av lånemedelsanslaget för nu löpande budgetår indrogs för övrigt subventionsdelen för alla äldre föreningar, varför dessa redan tidigare påförts en ökad belastning. Dessutom ha vissa föreningar upplånat avsevärda belopp av landstingen, där föreningarna få stå för hela risken.

Vid föregående års riksdag väcktes från olika partier ett flertal motioner med hemställan om höjda anslag till företagarföreningarna. Vid behandling av propositionerna och motionerna i detta ärende anförde statsutskottet i utlåtande nr 10 bl. a.:

Utskottet har tidigare understrukit den stora betydelse, som småföretagsamheten inom industri och hantverk utöver särskilt i syfte att åstadkomma ett mera differentierat näringsliv på landsbygden. Det är ett betydande samhällsintresse, att denna verksamhet genom ett effektivt fruktbringande stöd från statens sida får möjligheter att arbeta under så gynnsamma förutsättningar som möjligt. Starka skäl tala enligt utskottets mening för att i än högre grad än vad nu är fallet åstadkomma en förbättring av kreditmöjligheterna för här ifrågakvarande småföretagsamhet. Utskottet delar alltså de synpunkter, som i denna fråga kommit till uttryck i de i ämnet väckta motionerna.

Samtliga äldre företagarföreningar ha, trots statsutskottets uttalande, under nu löpande budgetår erhållit minskade anslag och mindre förutsättningar att fylla sina uppgifter. Följden har blivit, att flera föreningar tvingats hänvända sig till de olika landstingen för att upplåna medel för att förhindra att det av föreningarna tidigare nedlagda arbetet raseras. Med här anförda motivering torde till och med starkare skäl än tidigare tala för att den förut tillämpade bidragsregeln även måtte gälla i förevarande fall.

I en den 5 november 1956 dagtecknad framställning till herr statsrådet och chefen för kungl. handelsdepartementet har Företagareföreningarnas förtroenderåd hemställt, att den övre lånegränsen för föreningarnas egen utlåning måtte höjas från de äldre föreningarnas 40 000 kronor och för de nybildade föreningarnas 25 000 kronor till för samtliga föreningar generellt 100 000 kronor. I den nu framlagda propositionen förutsattes att de tidigare gällande lånegränserna skola gälla även sedan dessa 30 miljoner kronor ställts till föreningarnas förfogande. Samtidigt förutsattes emellertid, att tillstånd att överskrida den generellt fastställda lånegränsen bör

kunna medgivas relativt ofta. Prövningen av dessa frågor torde böra ankomma på Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer. En sådan bestämmelse måste dock medföra stora olägenheter och onödigt administrativt arbete. Därigenom tillskapas, liksom beträffande garanti-lånen, ytterligare en instans, som skall pröva varje större låneärende. För undvikande av en ökad byråkratisering och då företagarföreningarna själva ha tillräckligt stor erfarenhet och kännedom om dessa förhållanden, torde det direkta avgörandet om de enskilda låneärendena böra förbehållas de enskilda företagarföreningarna inom den vidgade utlåningsgräns, som förtroenderådets framställning avser.

Med hänvisning till vad som anförts få vi hemställa,
att riksdagen måtte besluta att

a) till Fonden för lån till företagarföreningar m. fl. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under Kapitalbudgeten: Statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 27 000 000 kronor; samt att

b) till Bidrag till företagareföreningar m. fl. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln anvisa dels ett reservationsanslag om 250 000 kronor till ökat bidrag för administrationskostnader och dels 3 000 000 kronor som bidrag för täckande av eventuella förluster på låneverksamheten.

Stockholm den 27 november 1956

Gunnar Lodenius

Olof Pålsson

L. Franzon

Fritiof Domö

Nr 641

Av herrar **Velander** och **Magnusson**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 till Bidrag till företagareföreningar m. fl. och till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.*

(Lika lydande med motion nr 838 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 november 1956

Gustaf Velander

Tage Magnusson